

Вяра

27.01 по еретическия, †14 януари по църковния календар - Свв. преподобни отци, избити в Синай и Раита, Египет. Св. равноапостолна Нина, просветителка на Грузия

Първо избиване на преподобните наши отци в Синай и Раита (IV-V в.)

Избиване на преподобните отци в Синай и Раита. Фрагмент от миниатюра в стара ромейска минология. Константинопол

На четиринадесетия ден от януари се почита паметта на избитите монаси, подвизавали се в обителите и пещерите на планината Синай и в съседната крайбрежна пустиня Раита. Първото избиване на отците станало през четвърти век. То е записано от египетския монах Амоний, станал очевидец на това събитие. Той пише:

“Веднѣж, когато седях в своята килия в Александрийската страна, в местността, наричана Каново, у мен се зароди мисълта да отида в Палестина. Не можех да гледам спокойно как християните търпят непрекъснати страдания от нечестивите мъчители и как нашият свят отец патриарх Петър е принуден да обикаля от място на място и да се крие, лишен от възможността да ръководи своето словесно стадо. Освен това желях да се поклоня на светите места в Иерусалим, по които е ходел нашият Господ Иисус Христос, извършвайки тайната на Своя промисъл за нас. Като отидох там, се радвах за всички чудни Божии дела и горещо благодарях на милосърдния Господ, че ме удостои да се поклоня на светата земя. После заедно с няколко монаси се отправих в пустинята и с Божията помощ след осемнадесет дни стигнах Синайската планина и се поклоних на тамошните светини. Там с наслаждение беседвах с ангелоподобните синайски отци и всеки ден посещавах килиите им за душевна полза. Те имаха такъв устав: през всичките дни пребиваваха безмълвни в килиите си, а в навечерието на неделния ден се събираха в църквата и заедно извършваха всенощното бдение. На светата литургия сутринта те се причастяваха със светите безсмъртни Христови тайни и всеки отново се оттегляше в килията си. По вид те приличаха на ангели, от голямото въздържание и непрестанно бдение телата им бяха изнурени и те живеяха като безплътните, като не употребяваха за храна нищо от това, което възбужда и храни страстите. Изобщо не вкушаха вино, нито елей, нито хляб, а се задоволяваха с малко фурми и жълъди и само с това поддържаха живота си. Но за странниците при настоятеля понякога имаше и хляб.

След няколко дни тази страна беше внезапно нападната от варварите, наречени влемеани. Те избиха без пощада всички отци, които намериха в околностите. Ние, живеещите около манастирската кула, се смутихме и разтревожихме. Събрахме

се бързо в укрепеното място заедно със светия отец настоятел Дула, който наистина бе раб Христов, отличаваеше се сред останалите с особено търпение и кротост и затова някои го наричаха Моисей. Варварите избиха всички отци, пребиваващи на Хорив, в Тефровил, погубиха много светии в Кидар и опустошиха и останалите околности на Синайската планина. Те наближиха и нас, и като не срещнаха отникъде съпротива, едва не ни убиха. Но милосърдният Бог, явяващ Своята помощ на онези, които Го призовават с цялото си сърце, прати на върха на планината голям пламък. Видяхме, че цялата планина се покри с дим и от нея излизаше огън, който стигаше до небето, усетихме трепет и едва не умряхме от страх. Паднахме по очи на земята и молахме Господа да ни отмине надвисналото бедствие. Ужас обзе и варварите. Като забелязаха огъня, те веднага побягнаха, някои хвърлиха оръжието и оставиха камилите си, защото ужасната гледка бе непоносима за тях. А ние благодаряхме и прославяхме Бога, Който не оставя онези, които се обръщат към Него. После слязохме от кулата и намерихме на различни места тридесет и осем отци, убити на място. По телата им имаше много рани и кой би могъл да опише мъчителната им смърт? Двама от тях, Исаия и Сава, бяха още живи, но изнемогнаха от раните, едва дишаха. Със сълзи погребвахме убитите и се погрижихме за живите. Пък и кой би могъл да бъде така жесток и немилосърден, че да не оплаква горчиво такива отци - мъже праведни и свети, жалко захвърлени на земята? Главата на един беше отсечена, а на друг се държеше само на кожата, един бе съсечен на две, а друг - с отсечени нозе и ръце, един беше с извадени очи, а друг разсечен на две от главата до краката. Кой би могъл да опише подробно всичко, което видяхме, погребвайки телата на светиите? Двамата живи братя страдаха тежко. Исаия умря във втория час на нощта, а Сава беше жив и имаше надежда да оздравее, защото раните му не бяха много тежки. Той благодареше на Бога за своите

страдания, но скърбеше, че не се е удостоил да умре заедно със светите, и казваше с ридания:

- Горко на мене, грешния! Горко на мене, задето не бях в лика на светите отци, пострадали и умрели за Христа! Горко на мене, непотребния раб, отхвърлен в единадесетия час, когато заставах на прага на спасителното Царство Христово, но не влязох в него!

Той се молеше със сълзи и казваше:

- Боже Вседържителю, пратил Своя Единороден Син за спасението на човешкия род, благи Човеколюбче, не ме разделяй с умрелите свети отци, но нека аз да попълня броя им и да станем четиридесет! Благоволи да стане това, Господи Иисусе Христе, защото от рождението си Те следвам и само Теб обичам!

На четвъртия ден след избиването на светите отци и той предаде духа си в ръцете на Господа.

Докато още скърбяхме и плачехме, при нас дойде един измаилтянин и ни съобщи, че варварите са избили всички подвижници, живеещи във вътрешната пустиня, наречена Раита. Тя се намираше на повече от два дни път от нас по брега на Червено море. Там имаше дванадесет водни извора, както се казва в книгата Числа, и седемдесет финикови дървета, които после многократно се увеличиха. Разпитвахме този човек колко отци са избити и как е станало това, но той нищо не можеше да ни каже, защото и сам бе научил от други; знаеше само, че всички живеещи в Раита отци са избити, от най-стария до най-младия. След няколко часа това известие беше потвърдено и от друг. А след още няколко дни при нас дойде, за да се засели на Синай, един от тамошните монаси. Като разбра за него, игуменът на Синайската планина, отец Дула, започна да го разпитва подробно за участието на светите

отци, а също и за това как е успял да се спаси. Тогава монахът разказа следното:

- Отци, аз живях малко там - само около двадесет години, но имаше и такива, които живееха на това място от четиридесет години, други от шестдесет, а някои и от седемдесет. Оная местност е много равна и широка, на дължина се простира до седемдесет поприща, от изток е оградена с планина до самото Червено море. Там живееха много отшелници, които, според апостолското слово, се скитаха по пустини и планини, по пещери и земни пропасти. В подножието на планината имаше църква, в която всяка неделя се събираха тези наистина небесни мъже. Макар да живееха на земята, по душа и житие приличаха на ангели. Те изнуряваха телата си така, сякаш бяха не техни, а чужди, а душите си украсяваха не с една, а с много добродетели. Като желая да предам техните страдания и смърт, и изобщо всички причинени им от бесовете изкушения, не мога, възлюбени, да опиша подробно техните добродетели. Но ще ви кажа за един или двама отци и това ще е достатъчно, за да видите живота и на останалите.

Сред тях имаше един старец на име Моисей. Той беше роден в съседната Фаранска страна и от младини беше обикнал монашеския живот. Той беше настоятел на отците, които живееха там, и прекара в монашество седемдесет и три години. Живееше в пещера близо до манастира и наистина бе втори Илия Тесвитец, защото Господ му даваше всичко, за което помолеше. С чудните си знамения и изцеления от всякакви болести той обърна към християнството всички жители във фаранските предели, а също и измаилтяните, които живеят в тази страна. Като виждаха чудесата и изцеленията му, всички се преизпълваха с вяра в Христа, приемаха кръщение и встъпваха в светата Христова Църква. Светият отец изцеляваше и много бесновати, защото по Христовата благодат имаше власт над бесовете. От самото

начало на подвижническия си живот той нито веднъж не беше вкусил хляб. Навестяващите го египтяни му носеха хляб, но той го държеше за странниците, а сам се задоволяваше с няколко фурми и вода, от финиковото дърво си приготвяше и дрехи. Времето си прекарваше в строго безмълвие, както никой друг, и го нарушаваше само заради онези, които идваха при него да изповядат своите помисли - тях той приемаше с внимание и кротост. Спеше малко след утринната служба, а цялата нощ прекарваше без сън. През Великите пости до самия Велики Четвъртък храната му беше двайсетина фурми, а питието - чаша вода, и това, по свидетелството на ученика му, често му стигаше до Страстите Христови. Веднъж, през Великите Пости, при него доведоха за изцеление Ведиан, началника на едно етиопско племе, който беше обзет от нечист дух. Когато се приближиха на едно поприще от килията на стареца, нечистият дух хвърли Ведиан на земята и завика:

- Горко ми! При кого ме водят! Нито за минута не можах да изкуся и да съблазня този човек!

После излезе и Ведиан веднага оздравя, повярва в Христа заедно с много други и се удостои със светото Кръщение. Би трябвало да ви разкажа и много друго за този праведник, но времето ми е малко. Той умря от ръката на варварите.

Този дивен и блажен отец имаше ученик, който носеше същото име. Той беше от Тиваидската страна и живя при учителя си в безмълвие четиридесет и шест години, като не отстъпваше в нищо от правилата на своя отец и даваше пример на останалите млади монаси. Заедно с него отначало живеях и аз, но после, поради крайното му въздържание, се отделих от него. Той беше убит заедно с другите свети отци. Много полезно е да си спомним и да разкажем за живота и добродетелите на всеки от отците, но понеже времето не стига, ще разкажа само за още един праведник.

Сред тях имаше един отец на име Иосиф. Той живееше на две поприща от морето, със свои ръце си беше построил жилище и водеше свят живот, бидейки наистина мъж мъдър и добродетелен. Той живя на това място около тридесет години. Ученикът му не живееше с него, а в отделна килия наблизо. Веднъж при преподобния Иосиф дошъл един от братята. Той почукал на вратата, но като не получил отговор, погледнал през прозорчето и видял стареца да стои наред килията, като че обзет от пламък от главата до петите. Братът паднал от страх и два часа лежал вцепенен, като мъртъв. Като дошъл на себе си, той седнал пред вратата на килията. Потънал в богомислие, старецът не знаел за случилото се. В пет часа братът почукал отново. Старецът му отворил и попитал:

- Сине мой, кога си дошъл?

- Изминаха повече от четири часа - отговорил той, - откакто съм тук, но не почуках, за да не ти попреча, отче.

Светият старец се досетил, че той знае какво се е случило с него, но не му казал нищо, дал му душеполезно наставление и го отпратил с мир. Но след това старецът оставил килията си и се скрил, опасявайки се от човешката слава. След няколко дни Геласий, ученикът му, дошъл в килията, но вече не го намерил. Колкото и да го търсел в пустинята, усилията му останали напразни. С горчиви сълзи той се завърнал в килията на стареца и се заселил в нея, та поне в това да намери утешение за душата си.

Изминали шест години и веднъж, в деветия час от деня, някой почукал на вратата. Геласий излязъл и видял своя авва. Изумен от неочакваната му поява, той помислил да не би това да е дух, но радостно му казал:

- Отче, кажи молитва.

Старецът казал молитва, целунал ученика си и после рекъл:

- Добре стори, сине мой, че отначало поиска да чуеш молитва, защото много и различни са козните на дявола.

Братът му казал:

- Защо пожела да оставиш отците и мене, твоя син? Оттогава пребивавам в скръб и сълзи.

- Сине мой! - отговорил старецът. - Защо си заминах, знае само Бог. Но ти знай, че през цялото това време не оставих нито това място, нито тебе, и не минаваше неделен ден, без да се причастя в църквата заедно с отците със светите безсмъртни Тайни на Христа, нашия Бог.

Братът много се учудил, че старецът е живял сред тях, но никой не го е виждал.

- Защо сега, отче, дойде при мене? - попитал той.

Старецът отговорил:

- Сине мой, кончината ми наближи и аз дойдох, за да ме погребеш.

Като му преподал много душеполезни наставления и го утвърдил в благочестието, старецът вдигнал ръце към небето, помолил се и после в мир се преставил на Господа. Веднага след като братът ни разказа за това, ние се събрахме с палмови клонки в ръце и с песнопения го пренесохме в църквата, а лицето му светеше, като на пророк Моисей в древността. Погребахме го заедно с починалите преди свети и божествени отци. И много друго бих могъл да ви разкажа, но вече е време да кажа за варварите, защото виждам, че искате да знаете как бяха избити светиите.

Тези блажени отци, които живееха в пълна нищета, бяха

толкова добродетелни, че твърдо претърпяваха заради Господа всякакви скърби и непрестанно пребиваваха в молитва и богомислие. Общо там бяхме четиридесет и трима души. И ето че веднъж при нас дойдоха двама мъже и ни съобщиха, че от Етиопската страна по море са пристигнали много варвари.

- Те ни хванаха, докато плавахме в лодката си - казаха пришълците, - плениха ни и заповядаха: "Покажете ни пътя към града и ние ще пощадим живота ви." Ние против волята си трябваше да дадем обещание, но решихме да изчакаме дали няма да излезе южен вятър, за да успеем да отплаваме и да се освободим от тях. С Божия помощ през нощта успяхме да се спасим от ръцете им. И сега дойдохме да ви предупредим да бъдете внимателни известно време, та варварите да не открият убежището ви и да не ви избият, а те са триста души.

Като научихме за това, поставихме край морето стражи, за да ни обадят, ако видят кораб. А ние се събрахме на всенощна служба и се молахме Господ да ни изпрати това, което ще бъде от полза за душите ни.

В първия час на нощта се показва кораб с вдигнати платна, който се насочи към нас. Живеещите във Фаран миряни се приготвиха за битка, за да защитят жените и децата си. Ние се събрахме в храма, зад църковната ограда. Корабът спря за през нощта при западния бряг, скрит зад хълма, близо до изворите. На сутринта варварите вързаха моряците, свалиха ги на брега и оставиха на кораба само един, а за да не отплава с кораба, техен другар го надзираваше. Като слязоха на брега, започнаха битка с местните жители и от двете страни полетяха безброй стрели. Варварите бяха по-опитни в стрелбата, победиха местните и ги обърнаха в бягство. Те избиха сто четиридесет и седем души, останалите избягаха кой където свари, а жените и децата плениха. После като диви зверове се хвърлиха към нашата ограда, разчитайки да

намерят при нас много злато. Застанали пред стените, те започнаха високо да ни хулят, като мислеха да ни уплашат с виковете си. При това бедствие и тази мъка, ние не знаехме какво да правим и само плачехме и викахме към Бога. Едни от нас понасяха всичко мъжествено, други плачеха, а трети се молеха и благодаряха на Бога, но всички заедно, утешавайки се взаимно, възкликавахме:

- Господи, помилуй!

Нашият настоятел свети Павел застана напред църквата и каза:

- Отци и братя! Послушайте мене, най-грешния и недостойния сред вас. На всички ви е добре известно, че заради любовта си към нашия Господ Иисус Христос ние оставихме суетния свят и пребивавайки в тази сурова пустиня, се удостоихме да носим Неговото благо иго в глад, жажда и крайна нищета. Ние презряхме всяка земна суета, за да се удостоим с участие в Неговото Небесно Царство, и не желаем друго, освен сега да приемем смъртта. Защо да скърбим и да плачем, ако нашият Владика иска по-скоро да ни освободи от суетния живот и да ни вземе при Себе Си? Не трябва ли да се радваме? Трябва да се веселим и да благодарим на Господа, а не да униваме! Какво за нас е по-любезно и сладостно от това, да съзерцаваме Господнята слава и да виждаме Неговия свят Божествен лик? Отци и братя! Спомнете си как винаги сме величаели и прославяли светите мъченици, живели преди нас, как разказвайки за страданията им за Христовото име, горяхме от желание да ги последваме. Ето, накрая дойде време и нашето желание се изпълни. Затова не унивайте, не скърбете и не се бойте, но съберете сили и се ободрете, твърдо приемете смъртта и Бог с любов ще ви приеме в Своето Царство.

Монасите единодушно отговорили:

- Както каза, честни отче, така и ще постъпим, защото какво да въздадем Господу за всичките Му благодеяния към нас? Чашата на спасението ще приемем и името Господне ще призовем!

Нашият свети отец се обърна на изток, вдигна ръце към небето и призова:

- Господи Иисусе Христе, Боже Вседържителю, наше упование и помощ! Не забравяй Своите недостойни раби, спомни си за нашето бедствие и мъка, защото душите ни скърбят. Укрепи ни в часа на страданието, приеми с благоволение като приятна жертва нашите души, защото на Тебе подобава слава и чест сега и винаги и во веки веков.

И едва само казахме “амин”, от светия олтар се чу глас:

- “Дойдете при Мене всички отрудени и обременени, и Аз ще ви успокоя”.

Усетихме страх и трепет, колената и сърцата ни отслабнаха, защото, макар духът да е бодър, като е казал Господ, плътта е немошна, а ние вече се отчаяхме за живота си и обръцахме лица към небето. А варварите, понеже не срещнаха никаква съпротива, с помощта на дълги върлини се прехвърлиха през оградата. Те отвориха вратите, втурнаха се в храма с извадени мечове, подобно на диви вълци и хищни животни. До вратата на църквата седеше един свят, почтен старец, на име Иеремия. Те го хванаха и заповядаха:

- Покажи ни вашия началник!

Старецът никак не се смути от свирепите им лица и мечовете в ръцете им, погледна ги и каза:

- Защо се опитвате да ме сплашите, врагове Христови? Нищо няма да ви кажа.

Близо до него стоеше и настоящият. Варварите се учудиха от смелостта на този мъж, който не само не се страхуваше от тях, но още повече ги разгневяваше. После учудването им се обърна в ярост. Те го вързаха за ръцете и нозете, изправиха го гол пред себе си и започнаха да стрелят с лъкове по него. Цялото тяло на праведника беше наранено от стрелите. Като въстана така мъжествено против дявола и съкруши главата на змията, той преди всички се сподоби с мъченически венец и даде пример в страданието и на стари, и на млади.

После пред варварите застана и светият наш отец Павел, посочи себе си и възкликна:

- Аз съм този, когото търсите!

И мъжественият раб Христов без страх се предаде на враговете. Той дори не помисляше за онези рани и мъки, които ще му причинят нечестивците, преди да го умъртвят.

- Кажи ни къде сте скрили златото? - попитаха те.

Той им отговори тихо и кротко, както говореше винаги.

- Повярвайте ми, че нищо земно не съм придобил през целия си живот, освен тия вехти дрехи, които виждате на тялото ми.

И показва одеждите си.

Тогава варварите обсипаха със стрели тялото му, счупиха главата му с камък и викаха: "Дай ни своето богатство." Но не постигнаха нищо и след дълги изтезания посякоха главата му на две. Той падна мъртъв до нозете на първия убит отец - втори след него победител на дявола. А аз, недостойният, като видях мъчителната смърт на светиите, кръвта и разпрострените на земята тела, се уплаших и започнах да търся място, където да се скрия и после да се спася с бягство. Забелязах, че от лявата страна на църквата са струпани палмови клони, побягнах

натам и докато варварите мъчеха нашия свят отец Павел, успях да се скрия под тях. При това си мислех, че или ще ми се удаде да се скрия и да се избавя от смъртта, или ще ме открият и ще ме убият заедно със светите отци. Нечестивите варвари оставиха двамата отци и се втурнаха в църквата. Те викаха неистово и размахваха мечовете си, после се хвърлиха върху отците и без пощада избиха всички без изключение, от най-стария до най-младия.

Като ни разказваше това, монахът горчиво плачеше и ридаеше. Неговият разказ - предава Амоний - накара и нас да ридаем и сълзите като река се лееха от очите ни и мокреха дрехите ни.

- О, братя - продължи монахът, - как да изобразя или опиша всички горести, които видяха очите ми! Там се намираше и един велик отец на име Адам. Той имаше млад ученик, Сергей, на петнадесет години, когото възпитаваше от дете и го поучаваше в монашеския живот и борбата с бесовете. Варварите се смилиха над младостта и красотата на Сергей и не го умъртвиха. Те го изведоха за ръка навън и искаха да го отведат със себе си. Щом разбра, че няма да бъде убит заедно с отците и братята, а трябва да тръгне с нечестивите, юношата горчиво заплака. После духът му се разгоря и като отхвърли страха, той смело се хвърли против един от тях, грабна меча му и удари в рамото друг варварин. С това искаше да събуди злобата им против себе си, за да го убият. Желанието му се изпълни. Обезумели от злоба, варварите го посякоха на парчета. Под ударите на мечовете той се усмихваше и казваше:

- Благословен Господ, Който не ни предаде живи в ръцете на грешниците.

И предаде духа си в Неговите ръце.

Гледах всичко това и молах всемилостивия и човеколюбив Бог нечестивите варвари да не ме забележат, за да има кой да погребее телата на светиите.

Телата на убитите свети отци заливах с кръв цялата църква. Те посрещнаха смъртта без страх и скръб, радостни и благодарни на Бога за своята участ. Мислите им бяха обърнати към техния Владика. Чрез праведния си живот бяха направили себе си храмове на Светия Дух, презрели прелестта и светската суета, следвах Единия Бог и накрая умряха за името Му в много мъки.

След като избиха отците, варварите започнаха да претърсват целия манастир, като се надявах да намерят в него много богатства. Нечестивците не знаеха, че светите отци не се грижеха да придобият нищо земно и макар да живееха в плът, бяха подобни на ангелите.

Докато ставаше това, аз, макар да нямах по себе си и капка кръв, лежах като мъртъв. Страхувах се, че варварите в търсене на съкровища могат да повдигнат клонките. Често поглеждах иззад тях и чаках кога ще дойдат при мен, ще ме намерят и ще ме убият като другите. Смъртта стоеше пред очите ми и молах Бога да ме спаси, ако Му е угодно.

Наистина, варварите се приближиха до мен, но Бог заслепи очите и сърцата им: стори им се, че мястото не заслужава внимание и си тръгнаха. Те оставиха мъртвите свети отци и като не намериха плячка, се завърнаха на пристана, за да продължат пътя си през морето. Но намериха кораба си разбит, защото оставеният на него моряк, тайно от стражаря си, прерязал въжето му. Вятърът изхвърлил кораба на брега и го разбил, а морякът убил варварина и побягнал в планината. Варварите изгубиха кораба си и не знаеха как да се завърнат в земята си. В отчаяние и свирепа злоба, те се хвърлиха против пленниците си и избиха всички, дори жените и децата, а после

запалиха огън и изгориха финиковите дървета.

Междувременно от град Фаран пристигнаха около шестстотин воители, защото там вече знаеха за избиването на светите отци в Раита. Като разбраха за това, варварите се приготвиха за битка и с изгрева на слънцето на морския бряг започна схватка между тях и войската. От двете страни бяха изстреляни много стрели, но фаранските жители бяха повече и започнаха да вземат връх. Варварите нямаха надежда за спасение и се защитаваха до деветия час. Те убиха осемдесет и четирима фарански воители и раниха мнозина. А самите те паднаха всички до един, не се предадоха на противника и не отстъпиха от мястото си. Докато ставаше всичко това, аз постепенно дойдох на себе и изпълзях от мястото, където се криех. Когато огледах телата на убитите светии, се оказа, че всички са мъртви, освен трима: Домен, Андрей и Орион. Домен се мъчеше жестоко от тежка рана в хълбока. Раните на Андрей бяха много, но не толкова тежки и той остана жив. Орион пък изобщо не беше ранен. Варваринът го беше ударил в левия хълбок, но мечът не докоснал тялото му, пронизал дрехите и излязъл отляво. Варваринът си помислил, че Орион е убит и го оставил, а той паднал между убитите и лежал като мъртъв. Сега той стана и заедно с мене оглеждаше телата на светиите, плачейки и ридаейки за застигналото ги бедствие.

После фаранските жители оставиха телата на варварите на морския бряг, за да бъдат разкъсани от зверовете и хищните птици, събраха телата на своите приятели и със сълзи ги погребяха при планината, където се намираха изворите. След това се върнаха при нас, с тях дойде и князът им Ведиан, когото, както казах по-рано, преподобният Моисей изцели от нечист дух. Заедно с тях влязохме в църквата и ридаехме, удряхме се в гърдите и горчиво плачехме, като гледахме Христовото стадо хвърлено на земята, подобно на овци, разкъсани от зверовете. Почтените старци, украсени с честни

седини, изглеждаха млади като ангели, защото
добродетелният им живот сияеше на лицата им като утринна
зора. Рабите и мъчениците Христови лежаха, покрити със
страшни и тежки рани: един беше посечен от рамото до
утробата, друг беше разсечен на две, на трети беше отсечена
главата, имаше и такива, на които им бяха извадени очите,
отсечени нозете и ръцете, а сърцето на един беше пронизано с
копие. Те умряха от различни рани по телата си. Приживе
винаги носеха в телата си мъртвостта на Господа Иисуса, за да
се открие и животът Иисусов в телата им. След богоугодния си
живот, в смъртта се просветиха със своята кръв и се
причислиха към сонма на светиите.

Събрахме телата им на едно място. Благочестивият княз
Ведиан донесе от Фаран светли одежди и ние погребяхме
тридесет и деветимата свети отци. Всички, които присъстваха
там по това време, взеха върби и палмови клонки и понесоха
честните им мощи с пение на псалми и горчиви сълзи.
Погребяхме всички заедно, с изключение на Домен, по
произход римлянин, който беше още жив, но привечер също се
представи на Господа. Погребяхме го редом със светите отци.
Христовите мъченици починаха на четиринадесетия ден от
месец януари, в деветия час на деня. Отец Андрей и отец
Орион се колебаеха и не знаеха какво да решат - да останем ли
там, или да заминем. А аз не можах да понеса скръбта и
запустението на това място, не можах да надмогна сълзите си
за убитите отци и ето, дойдох при вас, макар благочестивият
Ведиан да ме увещаваше да остана там, като обещаваще често
да ме навестява и да ни донася всичко необходимо. Моля ви,
отци, на свой ред да ми разкажете какво се случи тук, както и
аз ви разказах за всичко.

Ние - казва Амоний - му разказахме за всичко, което се
случи тук, и се удивлявахме на чудните Божии съдби, на това,
как в един ден и там, и тук бяха убити светите отци, и отново

всички заплакахме и заридяхме. Преподобният наш отец Дула стана и каза:

- Възлюбени мои! Сега, когато подкрепиха подвизите си с мъченическия венец, светите отци наистина се удостоиха с блаженство в Царството Небесно, с велика слава и чест като избрани Христови раби. А ние, оцелелите от бедствието, да се погрижим за себе си и да изпросваме техните молитви за нас пред Господа, та и ние заедно тях да наследим Царството Му. А сега нека възнесем благодарност към Бога, Който ни спаси от ръцете на варварите.

С тези думи той ободри всички нас, обърна в радост скръбта на сърцата ни и утеши душите ни.

Аз, грешният Аманий, с Божията помощ се завърнах в Египет и записах всичко това. Повече не се върнах на предишното място, наречено Каново. Заселих се в малка килия, близо до Мемфис, и често с благоговение си спомням за мъченията и подвизите на преподобните Христови мъченици. Да даде Господ и ние заедно с тях да се удостоим с участие в Неговото Небесно Царство и да се насладим на неизречените и нетленни блага с всички, които Го обичат, защото на Него подобава всяка слава, чест и поклонение с Безначалния Отец и Всесветия Благ и Животворящ Дух сега, винаги и във вечните векове. Амин.

Второ избиване на преподобните отци в Синай и Раита

Изминали много години след като пострадали преподобните Синайски отци и в дните на Нил Постник варварите отново нападнали Синайската планина. Това били номадски племена, скитащи в пустинята, простираща се от Червено море до Йордан, между Арабия и Египет, и живеели

не в градове и къщи, а в шатри. Преминавайки от място на място, те установявали станове си за по-продължително време там, където намирали прясна вода и пасища за добитъка си. Не се препитавали от никакъв занаят, търговия или земеделие, а от лов на животни и най-вече - от разбойничество. Въоръжени с мечове, лъкове и копия, те се занимавали само с това, да нападат чужди селища и да ограбват пътниците.

Преподобните отци, избрали си заради Бога уединения живот в Синайската пустиня, живеели в пещери и скалисти клисури, в малки килии около водните извори или пък при църквата. Те се хранели с диворастващи плодове, корени и плодовете на финиковите дървета. Рядко някой от тях вкусвал хляб, защото прекарвали живота си в голямо въздържание и строг пост: едни от тях се хранели през ден, два или три, а имало и такива, които подкрепяли с храна немощната си плът само веднъж седмично. Животът им бил подобен на ангелския. Сякаш забравяйки за тялото си, те се грижили за душата и мислели само за това, как да угодят на Господа. Те Му служели усърдно и пламенно и Го славословели ден и нощ. Непрестанно пребивавайки в молитва и псалмопение, през неделния ден всички се събирали в църквата и след като прекарвали нощта в молитва, на сутринта се причастявали с Божествените тайни, а после отново се разотивали в килиите си, за да пребивават в безмълвие.

Един от тях бил и преподобният Нил Постник. По-рано той бил епарх в Цариград, живеел в честно съпружество и имал две деца. После, като се посъветвал с жена си, оставил света. Съпругата и дъщеря му отишли в Египет и приели монашески образ в един от женските манастири. А блаженият Нил със сина си Теодул се заселил в Синайската планина. Тук той станал очевидец на причиненото от варварите бедствие и впоследствие описал страданието на светите отци.

Преподобният Нил имал обичай да посещава отците, които живеели наоколо. Веднъж той слязъл заедно със сина си от планината, отишъл при отците и ги заварил на обща трапеза. Изведнъж техният презвитер, блаженият Теодул, казал:

- Кой знае дали ще ни се удаде още веднъж преди смъртта да се съберем всички на тази трапеза?

Той казал така, предвиждайки духом близкото бедствие. На другия ден след утренията неочаквано святото място било нападнато от варвари. Подобно на бесни кучета те окръжили обителта и с диви викове се опитвали да уплашат намиращите се вътре. После се хвърлили към килерите, където имало малко храна за постниците, пазели се и сушени плодове за зимата за прехрана на монасите в тежките им трудове. Преди всичко варварите разграбили храната, а после се устремили към църквата, в която се събрали отците, извели всички навън, свалили вехтите им дрехи и поставили старците в преклонна възраст голи в една редица, за да ги убиват по-лесно. Те заповядали пръв блаженият Теодул, презвитерът на светото място, който предишната вечер предсказал смъртта, да преклони глава пред меча и двама свирепи варвари застанали от двете му страни. Той без страх склонил глава и само тихо промълвил:

- Благословен Господ!

Двамата варвари един след друг го посекли - едната рана била от гръбнака до челюстта, а другата - от рамото до гърдите, и праведникът паднал на земята. После убили и един друг старец, който живеел заедно с презвитера. При презвитера служело едно момче - варварите му заповядали да събере разсипаните плодове, като давали вид, че искат да го пощадят, за да им стане слуга. Когато той се навел и започнал да събира плодовете, един от варварите незабелязано извадил меча си, нанесъл на момчето жесток удар и го убил.

Когато започнали да избиват и други отци, някои от варварите, очевидно по Божие внушение, дали знак на останалите да бягат. Онези, които имали повече телесни сили, наистина побягнали през долината към непристъпната планина. И блаженият Нил събрал сили, побягнал и по такъв начин се избавил от смъртта. Синът му Теодул останал в ръцете на варварите. Тъй като момъкът бил много красив на лице, те не го убили, а го вързали и го взели със себе си, за да го принесат в жертва на утринната зора, която почитали вместо Бога. Те не познавали истинския Бог, но не се покланяли и на идолите и не почитали никой от езическите богове. Те служели само на утринната зора и винаги принасяли в жертва най-добрата си плячка от най-красивите пленени юноши. За тази цел те пощадили и сина на преподобния Нил.

Като разграбили и съседните манастири и избили много свети отци, варварите си тръгнали.

Нил Постник гледал от върха на планината как отвеждат в плен сина му и жестоката смърт на преподобните отци. Той безутешно ридаел и говорел:

- О, блажени, трижди блажени отци! Къде са сега трудовете на вашето въздържание? Къде са непрекъснатите скърби? Получихте ли венец за многото си подвизи? Това ли е наградата за дългогодишното монашество? Нима напразно преминавахте отредения ви път? Справедливо ли е да понасяте бедствие заради добродетелите си? Защото Божият Промисъл ви остави без помощ, когато ви убиваха, истината не защити вашата невинност, нечиста ръка успя да се въоръжи против светите тела и нещастieto може да се похвали, че е победило? Как къпината не се разгоря с древния си огън и не изгори беззакониците? Как земята не отвори уста и не ги погълна, както Корей и единомишлениците му? Как не прогърмяха

както някога от Синай страшни тръбни звуци, гръмове и светкавици, за да уплашат нечестивите? Забави се възмездието на Всемогъщия: нито убийците Той порази свише, нито жертвите избави с всесилна ръка, та да познаят варварите чрез чудеса непобедимата сила Божия. Безпомощно, подобно на безсловесни жертви, паднаха светите отци сред къпината на същата онази планина, където бе даден законът. Къде беше тогава силата, която потопи в морето египтяните и им приготви гроб на морското дъно, силата, която удари като каменна градушка враговете на израилтяните и дарува победа на своя народ без кръв и труд? Къде скри помощта си Всевишният, Който загради устата на лъвовете, за да не причинят вреда на Даниил, и угаси огъня за вавилонските момци, за да покаже благочестието им? Защо скри добродетелта на тези Свои раби и ги остави беззащитни, като че изобщо не са заслужили Неговата помощ?

Блаженият говорел така от сърдечна болка и голяма скръб. Душата, поразена от тежки страдания, понякога е склонна да говори много без размишление, защото Божията помощ нерядко оставя праведниците във властта на мъчителите за страдания и невинна смърт, и това е така, за да се яви добродетелта им пречистена, подобно на злато в горнило, вярата им да засияе като светилник и те да се сподобят с още по-голяма награда на небесата. Несъмнено и тези преподобни, заедно с избитите преди това отци, са причислени към лика на светите мъченици и днес се прославят в Христовото Царство.

Когато настъпила вечерта, преподобният Нил и останалите, спасили се заедно с него, се осмелили да слязат от планината, за да погребат телата на избитите светци. Намерили преподобния презвитер Теодул едва дишащ. Те седели край него цяла нощ и плакали. А старецът им казал:

- Не се смущавайте, като гледате застигналото ни бедствие,

защото сатаната има обичай да моли Бог да даде в неговата ръка онези, които се стремят да угодят на Господа. Така той измолил позволение да порази с бедствия Иов и погубил дори децата му. Но Подвигоположникът Господ знае защо предава във властта на врага Своите подвижници. Той прави това, за да даде на търпеливите страдалци най-голямата награда. Ако на Иов Господ въздал двойно повече от това, което имал преди, то онези, които Го обичат и заради Него страдат, ги очаква несравнимо повече - онова, което "око не е виждало, ухо не е чувало и човеку на ум не е идвало".

Като казал това, старецът се простил с братята, починал и бил погребан заедно с другите убити отци още преди изгрев слънце. По това време в обителта дошъл един юноша, който избягал от варварите. Това бил роб на велможата Магедон, който по това време бил в тези места по държавни дела. Варварите хванали велможата и сина му някъде по пътя. Те ги ограбили и убили първо сина пред очите на баща му, а после умъртвили и него самия. Юношата, който бил негов роб, се спасил с бягство и се явил в разгромената обител, треперейки от страх, като че варварите го гонели и всеки момент можели да го настигнат. Свети Нил започнал да го разпитва как е успял да избяга, а той разказал:

- Бях вързан заедно със сина ти. Вчера варварите започнаха да говорят и да се съвещават помежду си, както тайно ми разказа един от пленниците, който знаеше езика им. Те казаха, че на сутринта ще принесат в жертва на утринната зора нас двамата - мене и твоя син, че вече са направили и жертвеник от камъни и са сложили дърва на него. Аз предадох това на сина ти и казах, че ако не се спасим с бягство, вече няма да видим изгрева. А той от страх да не ни хванат остана и каза: "Ако така е угодно на Бога, не е възможно да избегнем смъртта и да се скрием, дори в най-непристъпни и тайни места." Късно през нощта, като видях, че вечерта варварите се

опиха много с вино и спят дълбоко, аз се освободих от въжетата и се измъкнах пълзешком, подобно на змия, далеч от пределите на стана им. После се изправих и стремително побягнах, гонен от страха, и се носех, като че имах крила. Страхувах се, че като забележат бягството ми, ще ме преследват и ще ме настигнат. Дори и сега не мога да се освободя от страха и трепета: жестоките мъчения, на които те подлагаха пред очите ми другите, са още живи в ума ми и сякаш отново виждам всичко с очите си.

И юношата разказал за убийството на много свети отци:

- На едно широко място - казал той, - където имаше извор, варварите спряха за почивка. И ето че видяха една малка пещера в планината. Те се хвърлиха натам и изведоха един почтен на вид старец, довякоха го долу и го убиха с камъни. После хванаха и убиха с камъни и един млад монах - слаб и с бледо лице. По-късно на едно гъсто обрасло с дървета място видяха пещера, в която се спасяваше един пустинник. Той беше млад на години, но стар по голямата мъдрост на своята душа. Когато те поискаха да излезе и да им даде дрехите си, той рече: "Жилището, където прекарвах живота си, нека стане и мой гроб - тук ме убийте. Но няма да сваля дрехите си, за да не виждам голотата си, която не поглеждах досега. Свалете ги сами, когато ме убиете, защото тогава ще съм мъртъв и нищо няма да зная за себе си."

Варварите му заповядаха да им посочи тайните манастири в онази пустиня, като му обещаваха заради това да пощадят живота му. Но той каза: "Макар и да зная местата, където живеят светите мъже, няма да ви ги кажа, защото не искам да стана предател на Божиите раби."

Мъжеството и смелостта на пустинника разяриха нечестивите, те влязоха в пещерата и го посякоха на парчета. После тръгнаха нататък в пустинята и срещнаха трима отци,

нахвърлиха се върху тях и ги убиха с мечовете си. След това видяха отдалеч два манастира, близо един от друг. Разделиха се на два отряда и тръгнаха натам, но какво са направили в обителите и кого от отците са избили, не зная, защото видях отдалеч само това, че един монах успя да избяга, а варварите го преследваха и стреляха със стрели по него. Когато той падна без сили, го убиха с мечове и копия. На следващата нощ аз избягах, както ви казах по-рано. Какво е станало със сина ти, знае само Бог. Аз го оставих жив, но без надежда за живот, защото с пукването на зората той трябваше да умре като нейна жертва.

Като изслушал разказа му, преподобният Нил безутешно плакал за смъртта на сина си. Най-много го наскърбявало това, че е трябвало да бъде пренесен в жертва от нечестивците. Преподобният викал към Бога с такива думи:

- Господи мой, Боже на отците! Заради родилата Те Пречиста Божия Майка, заради Твоята благост не допускай синът ми да загине от ръка на варварин!

И Бог по Своя промисъл съхранил Теодул невредим. Варварите дълбоко спели до изгрев слънце. Като се събудили и видели, че утринната звезда вече се е скрила и единият пленник е избягал, те не извършили обичайното си жертвоприношение, а повели другия юноша към своята страна. Междувременно жителите на Фаран пратили свои пратеници при агарянския княз Аман с оплакване от разбойниците му. Те казвали, че в нарушение на мирния договор неговите хора нападат монасите и им причиняват страшни злини. По това време блаженият Нил отишъл с останалите живи отци в пустинята, за да намерят телата на убитите и да ги погребат. Оказало се, че във Ветрамва е убит Прокъл, в Гета - Ипатий, Исаак е загинал в манастира Салаил, Макарий и Марко са убити в съседната пустиня, Вениамин -

зад Елим, Евсевий в Тола, Илия в Аза. Те намерили Илия едва дишащ, отнесли го и го сложили в килията, а после отишли да погребат другите. Когато се завърнали, го намерили умрял край съда с вода: измъчван от жажда поради многото си рани, щом само вкусил вода, той веднага паднал мъртъв. Като погребали всички, които могли да намерят, те отишли във Фаран, за да научат какви известия ще донесат пратениците от агарянския княз. Когато влезли в града, едновременно с тях пристигнали и пратениците с мирно послание от княза. В него той обещавал веднага да накаже със смъртно наказание разбойниците, осмелили се да извършат такива злодейства. На фаранските жители той заповядал без страх да дойдат при него и да вземат без откуп всички свои пленници, които намерят живи. Жителите на Фаран се събрали и отишли при княза. Заедно с тях се отправил блаженият Нил, за да научи нещо за сина си - дали е жив, или вече е загинал от ръката на варварите. Той научил, че Теодул е жив, бил продаден в град Емеса, а епископът на града го откупил и го направил свой клирик. За всичко това преподобният Нил Постник разказва в своето слово. Преподобният отишъл в Емеса и намерил сина си здрав и невредим и утешен, благодарил на Бога. Епископът го посрещнал с любов, убедил го да приеме презвитерски сан и после отпратил с почести и двамата. Те отишли на старото си място, в Синайската планина, и живели там дълги години, усърдно служейки на своя Владика, нашия Господ Иисус Христос, а после се сподобили да застанат пред Него на небесата заедно с лика на преподобните отци, славейки Бога веќеи. Амин.

Тропарь, глас 4:

Боже отец наших, творяй присно с нами по Твоей кротости, не остави милость Твою от нас, но молитвами их в мире управи живот наш.

Кондак, глас 2:

От мирския молвы избегосте, и к тихому пристанищу преставистеся, мученичества кровьми, и постничества трудами венчаеми, темже и покажастеся мучеников и преподобных единовсельницы.

(Избягахте от мирската мълва и се преставихте в тихо пристанище, увенчани с мъченически кърви и постнически трудове. Затова и се вселихте заедно с мъчениците и преподобните.)

Житие на света равноапостолна Нина, просветителка на Грузия († 335 г.)

Света равноапостолна Нина,
просветителка на Грузия.
Фрагмент от стара грузинска
икона

Според благочестивото предание, което и досега се пази в

грузинската и в цялата източноправославна църква, Иверия се покровителства от Пренепорочната Божия Майка - по Божията воля на Нея се паднал жребият да благовести тук Евангелието на Своя Син и Господ Иисус Христос за спасение на хората.

След възнесението на нашия Господ Иисус Христос на небето учениците Му заедно с Неговата Майка Мария пребивавали в Сионската горница и очаквали Утешителя, според повелението на Христа да не напускат Иерусалим, а да очакват обещанието на Отца. Апостолите започнали да хвърлят жребий на кого в коя страна Бог ще определи да проповядва Евангелието. Пречистата казала:

- Искам и Аз да хвърля заедно с вас Своя жребий, за да видя коя страна ще бъде угодно на Господ да ми посочи.

По думите на Божията Майка с благоговение и страх те хвърлили жребий и на Нея се паднала Иверийската земя.

Пресветата с радост приела жребия си и искала веднага след слизането на Светия Дух като огнени езици да се отправи в Иверия, но ангел Божий ѝ казал:

- Не напускай Иерусалим, а до време остани тук. Тази страна ще се просвети с Христовата светлина по-късно и там ще е Твоето владичество.

Божие то предопределение за просвещението на Иверия се изпълнило три столетия след възнесението на Христа и негова изпълнителка ясно и несъмнено била Преблагословената Божия Майка. Тя пратила с благословията Си и помощта си на проповед в Иверия светата дева Нина.

Света Нина се родила в Кападокия и била единствената дъщеря на знатни и благочестиви родители. Баща ѝ бил римският воевода Завулон, роднина на свети великомъченик

Георги, а майка ѝ Сусана била сестра на Иерусалимския патриарх. На дванадесет години тя дошла с родителите си в Иерусалим. Тук баща ѝ, горейки от любов към Бога и желаейки да Му служи с монашески подвизи, се посъветвал със съпругата си и приел благословия от блажения Иерусалимски патриарх. После се простил със сълзи с невръстната си дъщеря Нина и като я поверил на Бога, Баща на сираците и Защитник на вдовиците, той се оттеглил в Иорданската пустиня. За всички останало неизвестно къде се подвизавал този угодник и къде е умрял. Майката на света Нина, Сусана, била поставена при светия храм от брат си, патриарха, за дякониса, за да служи на нищите и болните жени. А Нина била дадена за възпитание при благочестивата старица Нианфора. Светата девица имала такива изключителни способности, че след две години, с помощта на Божията благодат, възприела и твърдо усвоила правилата на вярата и благочестието. Ежедневно с усърдие и молитва тя четяла Божествените Писания и сърцето ѝ горяло от любов към Христа, Сина Божий, претърпял заради спасението на хората кръстни страдания и смърт. Когато тя със сълзи четяла евангелските разкази за разпятието на Христа Спасителя и всичко, което ставало около кръста, мисълта ѝ се спряла на съдбата на хитона на Господа.

- Къде се намира сега тази земна порфира на Божия Син?- питала тя своята наставница. - Не е възможно да загине тази велика светиня.

Тогава Нианфора разказала на света Нина онова, което сама знаела от преданието. Тя казала, че на североизток от Иерусалим се намира Иверийската страна, чиято столица е град Мцхета. Там именно бил отнесен Христовият хитон от войника, на който се паднал по жребий. Нианфора добавила, че жителите на тази страна се наричат картвели. Те и съседният арменски народ и много племена по тези планински

места и досега пребивават потънали в мрака на езическото заблуждение и нечестие.

Тези сказания на старицата трогнали дълбоко сърцето на света Нина. Дни и нощи прекарвала тя в пламенна молитва към Пресвета Богородица, за да я удостои да види Иверийската страна, да намери и да целуне хитона, който Тя сама изтъкала за Своя възлюбен Син Господ Иисус Христос, и да проповядва Неговото свято име на местните народи, които не Го познават. Преблагословената Дева чула молитвата на Своята рабиня. Тя ѝ се явила насън и казала:

- Иди в Иверийската страна, благовести там Евангелието на Господа Иисуса Христа и ще се сподобиш с благоволенieto Му, а Аз ще бъда твоя Покровителка.

- Но как - попитала смирената девойка - аз, слабата жена, ще мога да поема такова велико служение?

В отговор Пресветата Дева дала кръст, сплетен от лозови пръчки, и казала:

- Вземи този кръст. Той ще ти бъде щит от всички видими и невидими врагове. С неговата сила ти ще насадиш в тази страна спасителното знаме на вярата във възлюбения Ми Син и Господ, "Който иска да се спасят всички човеци и да достигнат до познание на истината".

Като се събудила и видяла в ръцете си чудния кръст, света Нина започнала да го целува със сълзи на радост и възторг. После го свързала с косите си и отишла при чичо си, Иерусалимския патриарх. Когато той чул че Божията Майка се явила на Нина и заповядала да иде в Иверийската страна и да благовести за вечното спасение, видял в това Божията воля и без колебание дал на младата девойка благословията си да поеме подвига на благовестието. И когато дошло подходящо

време, патриархът завел Нина пред светия олтар в Господния храм, възложил светителската си ръка върху главата ѝ и казал:

- Господи Боже и Спасителю наш! Изпращам тази сирота девица за проповед на Твоето Божество и я предавам в Твоите ръце. Благоволи, Христе Боже, да ѝ бъдеш спътник и я наставник навред, където ще благовести за Тебе, и дарувай на думите ѝ такава мъдрост, та никой да не може да им се противи или да възразява. А ти, Пресвета Богородице Дево, Помощнице и Застъпнице на всички християни, свише облечи със силата Си против видимите и невидимите врагове тази девойка, която Сама си избрала да благовести Евангелието на Твоя Син, нашия Христос Бог, сред езическите народи. Бъди ѝ винаги покров и непреодолима защита и не я оставяй, докато не изпълни Твоята свята воля!

По това време от светия град тръгвали към Армения петдесет и три девойки и Рипсимия, която била от царски род, заедно с наставницата им Гаиания. Те бягали от Рим, от гонението на нечестивия цар Диоклетиан, който искал да се ожени за Рипсимия, въпреки че тя дала обет на девство и станала невеста на Небесния Жених. Света Нина заедно с тези девици достигнала пределите на Армения и столицата Вагаршапат. Девойките се заселили край града, под един навес до лозарския лин, и намирали прехрана от труда на ръцете си.

Скоро жестокият Диоклетиан научил, че Рипсимия се крие в Армения. Той пратил до арменския цар Тиридат, по това време още езичник, да намери девойката и да я прати в Рим, или пък, ако иска, да я вземе за жена, защото - писал той - тя е много красива. Слугите на Тиридат скоро намерили Рипсимия и когато царят я видял, веднага казал, че иска да я има за жена. Но светата с дръзновение му отговорила:

- Аз съм невеста на Небесния жених Христа. Как ти,

нечестивецо, ще се осмелиш да докоснеш Христовата невеста?

Нечестивият Тиридат, воден от скотска страст, с гняв заповядал да мъчат светицата. Отрязали ѝ езика, извадили ѝ очите и посекли тялото ѝ на парчета. Същата участ застигнала и всички приятелки на Рипсимия и тяхната наставница Гаиания.

Само света Нина се спасила по чуден начин от смъртта. Водена от невидима ръка, тя се скрила в храстите на дива, още неразцъфнала роза. Вцепенена от страх, докато гледала участта на своите приятелки, светата вдигнала очи към небето, за да се помоли за тях, и видяла светоносен ангел, опасан със светъл орар. С благовонна кадилница в ръце, съпроводен от много небесни сили, той се спускал от висините, а от земята насреща му възлизали душите на светите мъченици, които се присъединили към сонма на светлите небесни жители и заедно с тях се възнесли в небесните висоти.

Света Нина с ридание възкликнала:

-Господи, Господи! Защо ме оставяш сама сред тези ехидни и аспиди?

Ангелът казал:

- Не скърби, почакай малко, защото и ти ще бъдеш взета в Царството на Господа на славата. Това ще стане тогава, когато дивата роза около теб разцъфти с благоуханен цвят, подобно на розите, посадени и отгледани в градина. А сега стани и върви на север, където зрее голяма жетва, а работниците са малко.

Света Нина послушала повелението, станала и тръгнала на път. След дълго пътешествие, тя стигнала брега на една неизвестна река, близо до село Хертвиси. Реката била Кура,

която протича от запад на югоизток, до Каспийско море, и оросява цяла Иверия. На брега срещнала пастири, които дали малко храна на уморената от дългия път пътешественица. Те говорили на арменско наречие, а Нина разбирала арменския език, на който я научила старицата Нианфора. Тя попитала единия от пастирите:

- Къде се намира град Мцхета и далеч ли е оттук?

Човекът отговорил:

- Виждаш ли тази река? Надолу по течението край бреговете е великият град Мцхета, в който господстват нашите богове и царуват нашите царе.

Светата странница продължила пътя си и веднъж, уморена, приседнала на един камък и започнала да размишлява: къде я води Господ? Какви ще бъдат плодовете на нейния труд? Не е ли напразно това толкова дълго и трудно пътуване? Обзета от такива мисли, тя задрямала и видяла насън един величествен мъж. Косите му падали по раменете, а в ръцете си държал свитък, написан на гръцки. Той разтворил свитъка и го подал на Нина, заповядал ѝ да го прочете, а сам станал невидим. Светата се събудила, видяла в ръцете си чудесния свитък и прочела евангелските изречения: "Истина ви казвам: дето и да бъде проповядвано това Евангелие по цял свят, ще се разказва за неин спомен и това, що тя извърши". "Няма мъжки пол, ни женски; защото всички вие едно сте в Христа Иисуса". "Не бойте се; идете и обадете на братята Ми". "Който приема вас, Мене приема; а който приема Мене, приема Тогова, Който Ме е пратил". "Аз ще ви дам уста и премъдрост, на която не ще могат противоречи, нито противостоя всички ваши противници". "А кога ви заведат в синагогите и при началствата и властите, не се грижете, как или що да отговорите, или що да кажете; защото Дух Светий ще ви научи в същия час, какво трябва да кажете". "И не бойте се от ония,

които убиват тялото, а душата не могат да убият”. “И тъй, идете, научете всички народи, като ги кръщавате в името на Отца и Сина и Светаго Духа, и като ги учите да пазят всичко, що съм ви заповядал, и ето, Аз съм с вас през всички дни до свършека на света. Амин”.

Укрепена с това Божествено видение и утешение, света Нина с въодушевление и нова ревност продължила пътя си. Преодоляла дългия и труден преход, глада, жаждата и страха пред дивите зверове и достигнала древния карталински град Урбниси. Тя останала там около месец, живеела в домовете на евреи и изучавала нравите, обичаите и езика на непознатия за нея народ.

Веднъж тя научила, че мъжете от града и от околностите се събират, за да отидат в столицата Мцхета и да се поклонят на лъжливите си богове. Тя тръгнала заедно с тях. Когато наближили града, близо до Помпеевия мост срещнали процесията на цар Мириан и царица Нана. Съпроводени от многобройна тълпа, те отивали към един планински връх край града, за да се поклонят на бездушния идол, наречен Армаз.

До обяд времето било хубаво и ясно. Но този ден, първи от пристигането на света Нина в Иверийската страна, станал последният ден от господството на езическия идол. Увлечана от тълпата народ, светата се отправила към планината с идолския жертвеник. Тя намерила удобно място и видяла оттам главния идол Армаз, който бил подобен на човек с необикновено голям ръст. Изкован от позлатена мед, той бил облечен в златна броня, със златен шлем на главата, едното му око било от сапфир, а другото - от изумруд, и двата камъка били необикновено големи и блестящи. От дясната му страна стоял друг малък златен идол, на име Каци, а отляво имало сребърен идол, който се наричал Гаим.

Цялата тълпа народ начело с царя стояла в безумно

благоговение и трепет пред своите богове, а жреците се готвели да принесат кървави жертви. И когато накрая запалили тамян и потекла жертвена кръв, когато загърмели тръби и тимпани, царят и народът паднали по очи пред бездушните истукани. Тогава сърцето на светата дева пламнало с ревността на пророк Илия. Тя въздъхнала от дълбините на душата си, вдигнала просълзените си очи към небето и започнала да се моли:

- Всесилни Боже! С голямата си милост доведи този народ към познанието на Тебе, Единия Истински Бог. Разруши тези истукани, както вятърът развява прах и пепел от земята. Погледни с милост към тези хора, които си създал с всемогъщата Си десница и си почел със Своя Божествен Образ! Ти, Господи и Владико, си обикнал толкова Своето създание, че дори Своя Единороден Син си дал за спасение на падналото човечество. Избави душите им от всепогибелната власт на княза на тъмнината, който е заслепил очите на разума им и те не виждат истинския път към спасението. Благоволи, Господи, да дадеш с очите си да видя как падат гордо изправените идоли. Стори така, че хората по всички краища на земята да разберат, че ти даруваш спасение, северът и югът заедно да се възрадваат за Тебе и всички народи да започнат да се покланят на Тебе, Единия Предвечен Бог, и на Единородния Твой Син, нашия Господ Иисус Христос, на Когото подобава слава во веки.

Още преди светата да завърши молитвата си, внезапно от запад се показали тъмни облаци и бързо се понесли по течението на река Кура. Като забелязали опасността, царят и народът побягнали, а света Нина се скрила до една скала. Облакът се разrazil с гръм и мълнии над мястото, където стоял идолският жертвеник. Гордо извисяващите се идоли били разбити на прах, стените на капището паднали, а потоците дъжд ги свлекли в пропастта, където водите на

реката ги отнесли надолу по течението. От идолите и тяхното капище не останала и следа. Света Нина, пазена от Бога, стояла невредима край скалата и спокойно наблюдавала как внезапно около нея се разразила стихия, а после отново засияло светозарното слънце. Това станало в деня на преславното Преображение Господне.

Напразно на другия ден царят и народът търсели своите богове. Като не ги намерили, с трепет говорили:

- Велик е бог Армаз, но има някакъв друг Бог, по-велик от него, Който го е победил. Да не би това да е християнският Бог, Който посрами древните арменски богове и направи цар Тиридат християнин? Но в Иверия никой не е чувал нищо за Христа и никой не е проповядвал, че Той е Бог над всички богове. Какво ли се е случило и какво ли ще става занапред?

Изминало много време и света Нина дошла като странница в град Мцхета, и се нарекла пленница. Когато отивала към царската градина, жената на градинаря, Анастасия, бързо излязла насреща ѝ, като че я познавала и отдавна я очаквала. Тя се поклонила на светата, довела я в дома си и после умила нозете ѝ, помазала главата ѝ с елей и ѝ предложила хляб и вино.

Анастасия и мъжът ѝ уговорили Нина да остане при тях като сестра, защото били бездетни и скърбели за самотата си. Впоследствие, по желание на светата, мъжът на Анастасия направил за нея колиба в дъното на градината. На мястото ѝ и досега се намира малка църква в чест на света Нина, в оградата на Самтавърския женски манастир. Света Нина поставила в колибата дадения ѝ от Божиата Майка кръст и прекарвала дните си в молитви и пеене на псалми.

От тази колиба започнали многото подвизи и чудеса на светата, извършени за славата на Христовото Име. Първа

придобивка за Христовата Църква в Иверия била съпружеската двойка, която приютила Христовата рабиня. По молитвите на света Нина Анастасия по-късно станала майка на многобройно и щастливо семейство и била първата жена, която преди мъжете в Иверия повярвала в Христа.

Една жена с ридания носела по улиците на града своето умиращо дете, молейки всички за помощ. Света Нина взела болния младенец, сложила го на своето ложе, направено от листа, помолила се, поставила върху детето своя кръст от лозови пръчки, а след това го върнала на плачещата майка живо и здраво.

Оттогава тя започнала открито да проповядва Евангелието и да призовава иверийските езичници и иудеи към покаяние и вяра в Христа. Нейният благочестив, праведен и целомъдрен живот бил известен на всички и привличал към нея погледите, слуха и сърцето на народа. Мнозина, особено еврейските жени, започнали често да идват при нея, за да послушат от нейните медоточиви уста новото учение за Царството Божие и вечното спасение. Те тайно започнали да приемат вярата в Христа. Сред тях били Сидония, дъщерята на първосвещеника на карталинските евреи Авиатар, и шест други жени еврейки. Повярвал в Христа и самият Авиатар, когато чул тълкуванието на светата на древните пророчества за Иисус Христос и как те са се изпълнили върху Него като Месия. Впоследствие самият Авиатар разказвал за това така:

- "Моисеевият закон и пророците водели към Христа, Когото проповядвам - ми казваше света Нина. - Той е крайт и завършекът на Закона." Тази дивна жена започна от сътворението на света, както за това се говори и в нашите книги, и ми разказа за всичко, което Бог е устроил за спасението на човешките чрез обещания Месия. Иисус наистина е този Месия, Син на Дева, по пророческото

предсказание. Нашите отци, водени от завист, са Го приковали на кръста и са Го умъртвили, но Той е възкръснал, възнесъл се на небето и отново ще дойде в слава на земята. Той е Този, Когото очакват народите, Той е славата на Израил. С Неговото Име света Нина пред очите ми вършеше много знамения и чудеса, които може да направи само Божията сила.

Често беседвайки с Авиатар, света Нина чула от него следния разказ за Господния хитон:

- Слушал съм от родителите си, а те са слушали от своите отци и деди, че когато в Иерусалим царувал Ирод, евреите в Мцхета и по цялата Карталинска страна получили известие, че в Иерусалим са идвали персийските царе, че са търсели новороден Младенец от мъжки пол, от коляното Давидово, роден без баща от майка, и го наричали Цар Иудейски. Те Го намерили в една пещера в Давидовия град Витлеем и Му донесли в дар царско злато, целебна смирна и благовонен ливан. Поклонили Му се и се завърнали в своята страна.

Оттогава изминали тридесет години и пралядо ми Елиоз получил от Иерусалим, от първосвещеника Анна, такова писмо: "Онзи, на Когото идваха да се поклонят персийските мъдреци, достигна пълнолетие и започна да проповядва, че Той е Христос, Месия и Син Божий. Елате в Иерусалим, за да видите смъртното наказание, на което ще бъде предаден по Моисеевия закон."

Когато Елиоз започнал да се приготвя заедно с много други да иде в Иерусалим, майка му, благочестива старица от рода на първосвещеника Илий, му казала: "Иди, сине мой, по царския зов. Но те умолявам, не заставай заедно с нечестивите против Този, Когото възнамеряват да убият. Той е, Когото предвъзвестяваха пророците, Който е загадка за мъдреците, тайна, скрита от началото на вековете, светлина за народите и вечен живот."

Елиоз заедно с Лонгин Каренийски отишъл в Иерусалим и присъствал при разпъването на Христа. Майка му останала в Мцхета. В навечерието на Пасха тя внезапно почувствала сякаш в сърцето се забиват гвоздеи и високо възкликнала: "Загина царството на Израил, защото предадох на смърт Спасителя и Избавителя му. Този народ отсега нататък ще бъде виновен за кръвта на своя Създател и Господ. Горко ми, че не умрях преди това, за да не чувам тези страшни удари! Няма да видя вече славата на Израил на земята!"

Като казала това, тя умряла. А Елиоз, който присъствал при разпъването на Христа, взел Христовия хитон от римския воин, на когото той се паднал по жребий, и го донесъл в Мцхета. Сестрата на Елиоз, Сидония, приветствала брат си с благополучното завръщане, а после му разказала за чудната и внезапна смърт на майка им и за предсмъртните думи. Братът потвърдил нейното предчувствие за разпъването на Христа и показал хитона Господен на сестра си. Сидония го взела, започнала да го целува със сълзи, после го притиснала до гърдите си и веднага паднала мъртва. И никаква човешка сила не могла да изтръгне от ръцете на умрялата тази свещена дреха - дори сам цар Адеркий, който дошъл с велможите си, за да види необикновената смърт на девицата. Елиоз погребал тялото на сестра си и с нея положил Христовия хитон, но направил това толкова тайно, че и досега никой не знае мястото, където е погребана. Някои предполагат, че това място е наред царската градина, където оттогава израснал клонестият кедър, който е там и сега. При него от всички страни се стичат вярващи, почитат го като някаква велика сила и под неговите корени, според преданието, се намира гробът на Сидония.

Като чула това предание, света Нина започнала да идва нощем да се моли под клоните на кедъра, обаче се съмнявала дали наистина тук е скрит Господният хитон. Но тайнствените

видения, които имала на това място, я уверили, че то наистина е свято и ще се прослави. Веднъж, след като възнесла полунощните си молитви, света Нина видяла, че отвсякъде към царската градина долетели ята черни птици, а после литнали към река Арагви и се умили във водите. После се вдигнали в небето, но вече бели като сняг, кацнали на клоните на кедъра и огласили градината с райски песни. Това било ясно знамение, че съседните народи ще се просветят с водите на светото Кръщение, а на мястото на кедъра ще се издигне храм в чест на Истинския Бог и в него Господнето Име ще се слави во веки. Света Нина имала и видение, че планините, разположени една срещу друга - Армаза и Задена, се разтресли и паднали. Чула и звуци от битка и воплите на бесовски пълчища, които в образа на персийски воини нападнали престолния град, а после и страшен глас, подобен на гласа на цар Хозрой, който заповядвал всичко да бъде унищожено. Но странното видение изчезнало, щом светата вдигнала кръста, начертала във въздуха кръстното знамение и казала:

- Замълчете, бесове! Вашата власт свърши, ето Победителя!

Уверена от тези знамения, че е близо Божието Царство и спасението на иверийския народ, светата непрестанно проповядвала словото Божие. Заедно с нея за Христовото благовестие се трудили и учениците, особено Сидония и нейният баща Авиатар. Той толкова ревностно и настойчиво спорел с предишните си единовеци иудеите, че дори претърпял гонение от тях, бил осъден да бъде убит с камъни и само цар Мириан го спасил от смърт. Самият цар също започнал да размишлява в сърцето си за Христовата вяра, защото знаел, че тя се разпространила не само в съседното Арменско царство, но и в Римската империя, знаел, че цар Константин победил с Христовото име и със силата на Неговия кръст всички свои врагове, станал християнин и покровител на

християните. Иверия се намирала под римска власт и синът на Мириан Бакур бил заложник в Рим, затова царят не пречел на света Нина да проповядва Христа в неговия град. Против християните хранела злоба само царица Нана, жестока и усърдна почитателка на бездушните идоли, която поставила в Иверия статуя на богиня Венера. Но Божията благодат, “изцеляваща немощните и изпълваща оскъдняващите”, скоро изцелила болния дух и на тази жена. Царицата се разболяла и колкото повече се стараели лекарите, толкова по-мъчителна ставала болестта и тя била на смъртен одър. Тогава нейните приближени и слугини започнали да я молят да повика странницата Нина, която само с молитва към проповядвания от нея Бог изцелява всякакви недъзи и болести. Царицата заповядала да доведат странницата. А светата, изпитвайки вярата и смирението, казала:

- Ако царицата иска да оздравее, нека дойде в колибата ми и вярвам, че тук ще получи изцеление със силата на Христа, моя Бог.

Царицата се подчинила и заповядала да я отнесат при светицата. След нея вървели синът ѝ Рев и много народ. Света Нина се разпоредила да сложат болната на нейното ложе от листа, преклонила колена и усърдно се помолила на Господа, Изцелителя на телата и душите. После взела кръста си, сложила го върху главата, върху нозете и раменете, като направила така кръстно знамение, и царицата се изправила оздравяла. Като благодарила на Господа Исуса Христа, тя веднага високо изповядала, пред света Нина и народа, а после и в покоите си, пред цар Мириан, че Христос е истинският Бог. Тя направила света Нина своя близка приятелка и постоянна събеседница, хранейки душата си от нейните свети поучения. После приближила към себе си мъдрия старец Авиатар и дъщеря му Сидония и научила от тях много полезни неща за вярата и благочестието. Самият цар Мириан, който бил син на

персийския цар Хозрой и родоначалник на династията на Сасанидите в Грузия, още се колебаел открито да изповяда Христа и се стараел да се покаже ревностен идолопоклонник. Веднъж той дори намислил да изстреби Христовите изповедници и заедно с тях света Нина. Един близък роднина на персийския цар, човек учен и ревностен последовател на Зороастровото учение, дошъл на гости при Мириан и след време бил обзет от бесове. Опасявайки се от гнева на персийския цар, Мириан умолявал чрез пратеници света Нина да дойде и да изцели царствения гост. Тя заповядала да доведат болния при кедъра в царската градина, поставила го с лице на изток с вдигнати нагоре ръце и му заповядала три пъти да повтори:

- Отричам се от тебе, сатана, и се предавам на Христа, Сина Божий!

Щом бесноватият казал това, веднага духът разтресъл тялото му и го хвърлил на земята като мъртъв. Но безсилен да противостои на молитвите на светата девица, той излязъл от болния. След оздравяването си юношата повярвал в Христа и се завърнал в страната си християнин. От това цар Мириан се уплашил повече, отколкото, ако гостът му бил умрял, защото се опасявал от гнева на персийския цар, който се покланял на огъня. Той започнал да заплашва, че ще предаде на смърт светата и ще изстреби всички християни в града.

Врълхитан от такива враждебни помисли против християните, цар Мириан се отправил към Мухранските гори, за да се разсее с лов. В беседа със своите спътници той казал:

- Предизвикахме страшния гняв на нашите богове с това, че позволихме на вълшебниците християни да проповядват вярата си на нашата земя. Скоро ще изстребя с меч всички, които се покланят на Кръста и на Разпнатия на него. Ще заповядам и на царицата да се отрече от Христа и ако не ме

послуша, ще я погубя заедно с останалите християни.

С такива думи той се изкачил на стръмния връх Тхоти. И изведнъж внезапно светлият ден се обърнал в непрогледна тъмнина, започнала буря, подобна на онази, която разрушила идола Армаз. Блясъкът на мълнията ослепил очите на царя, а гръм разпръснал спътниците му. Той отчаяно започнал да призовава боговете си на помощ, но те не му отговорили и не го чували. Като усетил над себе си наказващата ръка на Живия Бог, Мириан викнал:

- Боже на Нина! Разсей тъмнината пред очите ми и аз ще изповядам и ще прославя името Ти!

Веднага видял светлина с очите си и бурята утихнала. Изумен от силата на едното име Христово, царят се обърнал на изток, вдигнал ръце към небето и със сълзи извикал:

- Боже, Когото проповядва Твоята рабиня Нина! Наистина само Ти си Бог над всички богове. Сега виждам голямата Твоя благост към мене и сърцето ми усеща радост, утеха и близостта Ти към мене. Боже благословени! На това място ще издигна дървото на кръста, за да се помни през вековете знамението, което ми яви сега.

Когато се върнал в столицата и минавал по улиците, царят високо възклищавал:

- Прославете всички Бога на Нина - Христа, защото е Бог вечен и само на Него Единия подобава слава во веки!

Той търсел светата и питал:

- Къде е странницата, чийто Бог е мой Избавител?

А тя по това време възнасяла вечерни молитви в своята колиба. Царят и царицата, съпровождани от много народ, отишли там и паднали в нозете ѝ. Мириан възкликнал:

- О, майко моя! **Научи ме и ме направи достоен да призовавам името на великия Бог, моя Спасител!**

От очите на света Нина се пролели неудържими сълзи на радост. Като видели това, заплакали царят и царицата, а след тях заридал събралият се народ. Свидетелка на това станала Сидония, която после разказвала:

- Всеки път, когато си спомням тези свещени минути, сълзи на духовна радост неволно се проливат от очите ми.

Обръщането на цар Мириан към Христа било решително и непоколебимо. Той станал за Грузия това, което бил Константин Велики за Гърция и Рим. Господ го избрал да бъде ръководител на спасението на всички иверийски народи. Царят незабавно изпратил посланици в Гърция при Константин Велики с молба да му даде епископ и свещеници, за да кръстят народа, да го научат на Христовата вяра и да насадят и утвърдят в Иверия светата Божия Църква. Докато пратениците не се завърнали със свещеници, света Нина непрестанно поучавала народа в Христовото Евангелие, посочвайки истинския път за спасението на душите и наследяването на небесното Царство. Тя учела хората на молитви към Христа Бога, като ги подготвяла за светото Кръщение.

Царят пожелал още преди да идването на свещениците да построи Божий храм и избрал място, което посочила света Нина - в своята градина, там, където се извисявал споменатият кедър. Той казал:

- Нека тази тленна и бързопреходна градина се превърне в градина нетленна и духовна, даваща плодовете на вечния живот!

Кедърът бил отсечен и от неговите клони издялали шест

стълба, които без усилие поставили на предназначенията места. Когато дърводелците поискали да вдигнат седмия стълб, направен от ствола на дървото, за да го поставят в основата на храма, всички се изумили, че няма сила, която да го помести от мястото му. Когато настъпила вечерта, опечаленият цар отишъл в покоите си, размишлявайки какво ли значи това. Разотишли се и хората. Само света Нина останала цяла нощ с ученичките си, молейки се и обливайки със сълзи ствола на отсеченото дърво. Призори се явил дивен юноша, препасан с огнен пояс, и прошепнал три тайнствени думи. Щом ги чула, тя паднала на земята и му се поклонила. После той отишъл при стълба, хванал го и го вдигнал във въздуха заедно със себе си. Стълбът блестял като мълния и осветявал целия град. Дошъл царят и с него много хора и всички със страх и радост гледали дивното видение и се учудвали как тежкия стълб, без да е подкрепян от никого, ту се издига на двадесет лакти от земята, ту се спуска обратно и докосва дънера, на който е расъл. Накрая той застанал неподвижно на своето място. Изпод стълба започнало да изтича благовонно и целебно миро и всички, страдащи от различни болести и язви, които с вяра се помазвали с него, получавали изцеление. Един евреин, сляп по рождение, прогледнал, щом докоснал светоносния стълб, повярвал в Христа и прославил Бога. Майката на едно момче, което седем години лежало от тежка болест, го донесла при живоносния стълб и умолявала света Нина да го изцели, като изповядала, че Христос е Син Божий. Света Нина докоснала стълба с ръка, а после докоснала с нея болното дете и то веднага оздравяло. Поради многото хора, притичащи се към живоносния стълб, царят се разпоредил строителите да поставят около него ограда. И това място започнали да почитат не само християните, но и езичниците. Скоро било завършено и строителството на първия в Иверия дървен храм.

Пратениците на цар Мириан при Константин били приети с

големи почести и с радост, а после се завърнали с богати дарове. Заедно с тях дошъл и Антиохийският архиепископ Евстатий с двама свещеници, трима дякони и всичко необходимо за богослужението. Тогава царят заповядал на управителите на области, воеводите и придворните да се явят в престолния град. Когато те се събрали, цар Мириан, царицата и децата им веднага в присъствието на всички приели свето Кръщение. Кръщелната била устроена близо до моста на река Кура, където преди се намирал домът на евреина Елиоз, а после било капището на езическите жреци. Там епископът кръстил военачалниците и царските велможи и мястото станало известно като “Мтаварта санатлави”, тоест “купел на велможите”. Малко по-надолу от него свещениците кръщавали и народа. Хората отивали да се кръстят с голямо усърдие и радост, помнейки думите на света Нина, че ако някой не бъде възроден от вода и Светия Дух, няма да види живота и вечната светлина и душата му ще загине в ада. Така за кратко време мирно била покръстена цялата Карталинска страна, без кавказките планинци, които още дълго останали в тъмата на езичеството. **Не приели кръщението и мцхетските евреи, освен първосвещеника им Авиатар, който се кръстил с целия си дом и още петдесет еврейски семейства, които според преданието били потомци на разбойника Варава. В знак на своето благоволение заради приемането на светото Кръщение цар Мириан им дарувал една местност около Мцхета, наречена “Цихе-диди”.**

Така с Божията помощ и утвърждаването от Господа на словото на евангелското благовестие, архиепископ Евстатий заедно със света Нина за няколко години просветил Иверийската страна. Като установил чина на богослужението на гръцки език, осветил първия в Мцхета храм в името на дванадесетте апостоли, устроен по образец на Цариградския, и

преподал на младата Христова Църква мир, архиепископът се завърнал в Антиохия, а за епископ на Иверия поставил презвитер Иоан, който бил подчинен на Антиохийския престол.

Изминали няколко години и при Константин Велики дошли нови пратеници. Цар Мириан молел в Иверия да дойдат колкото се може повече свещеници, та никой в царството му да не бъде лишен от възможността да чуе словото на спасението и благодатното и вечно Христово Царство да бъде открито за всички. Той молел в Грузия да бъдат изпратени изкусни строители за изграждането на каменни църкви. Цар Константин със свята любов и радост изпълнил молбата на Мириан. Той връчил на пратениците му много злато и сребро и подножието на животворящия Кръст Господен, който по това време вече бил намерен от майка му, света Елена, през 326 г. Той им дал и един от гвоздеите, с които били приковани към кръста пречистите ръце на Господа. Дарил им също кръстове, икони на Христа Спасителя и Пресвета Дева Богородица и мощи на свети мъченици, за да бъдат положени в основите на църквите. По това време синът и наследникът на Мириан Бакур, който дотогава бил заложник в Рим, бил освободен и отпратен при баща си.

Пратениците на царя, завръщайки се в родината с много свещеници и строители, положили основите на първия храм в село Ерушети, на границата на Карталинската земя, и оставили в него гвоздеа от Кръста Господен. Вторият храм те основали в село Манглис, на юг от Тифлис, и тук оставили частицата от животворящия кръст. В Мцхета те основали каменния храм в името на Преображение Господне. По желание на царя и указание на света Нина, той бил издигнат в царската градина, близо до нейната колиба. Тя не видяла завършването на строежа на този величествен храм. Избягвайки славата и почестите, които ѝ въздавали царят и

хората, горейки от желание да послужи за още по-голяма прослава на Христовото име, тя напуснала многолюдния град, отишла в планината и там започнала в молитва и пост да се приготвя за нови благовестнически трудове в съседните с Карталия области. Светата намерила малка пещера, скрита в клоните на дърветата, и заживяла в нея. Местата били безводни, но с гореща молитва си източила вода от камъка. От този извор и досега капят капки, подобни на сълзи, и затова народът го нарича “извора на сълзите”, а също и “млечния извор”, защото подава мляко на изсъхналите гърди на майките.

По това време жителите на Мцхета видели чудно видение: няколко нощи подред новосъздаденият храм бил украсен от сияещ в небето светъл кръст с венец от звезди. Когато настъпвала зората, от кръста се отделяли четирите най-ярки звезди и една се насочвала на изток, друга на запад, трета осветявала църквата, дома на епископа и целия град, а четвъртата осветявала убежището на света Нина и се издигала към върха на планината, на който растяло едно величествено дърво. Нито епископ Иоан, нито царят можели да разберат какво означава това видение. Но света Нина заповядала дървото да бъде отсечено и от него да бъдат направени четири кръста: единият да се постави на скалата, другият - на запад от Мцхета, на планината Тхоти - мястото, където цар Мириан отначало ослепял, а после прогледнал и се обърнал към Истинския Бог. Третият кръст тя заповядала да бъде даден на царската снаха Саломия, жената на сина му Рев, за да го сложи в своя град Уджрам, а четвъртия пратила в селото Бодби, във владение на Катехинската царица Соджа (София), при която скоро отишла сама, за да обърне и нея към християнската вяра.

Тя взела със себе си презвитер Иаков и един дякон и тръгнала в планината, на север от Мцхета, към изворите на

река Арагви и Иора и огласила с евангелска проповед планинските селища на Кавказ. Дивите планинци, населяващи Чалети, Ерцо, Тионети и други места, под въздействието на Божествената сила на евангелското слово и чудните знамения, които ставали по молитвата на светата Христова проповедница, приели Евангелието на Христовото царство, унищожили идолите си и били кръстени от презвитер Иаков. После светата отишла в Кокабети и обърнала всички жители към вярата, а оттам се отправила в Кахетия, стигнала селището Бодби (Буди), предела на своите свети подвизи и земно странстване, и се заселила там. На планинския хълм тя си направила колиба и прекарвала дни и нощи в молитва пред светия кръст. Тя скоро привлякла вниманието на жителите и те започнали постоянно да се събират при нея, за да послушат трогателните ѝ поучения за Христовата вяра и за пътищата към вечния живот. По това време в Бодби живеела царицата на Кахетия Сожда (София), която един ден дошла заедно с другите да послуша дивната проповедничка. Като я послушала с наслада, царицата вече не искала да я остави: тя се преизпълнила с искрена вяра в спасителната проповед на светата. Скоро заедно с приближените си и множество народ царица София приела от презвитер Иаков светото Кръщение.

Като извършила в Кахетия последното дело на своето апостолско служение в Иверийската страна, света Нина получила от Бога откровение за приближаването на своята кончина. Тя съобщила за това на цар Мириан в писмо, като призовавала върху него и неговото царство вечната благословия на Бога и на Пречистата Божия Майка и се молела страната да бъде защитена от непобедимата сила на Господния Кръст. По-нататък тя писала:

- А аз, като странница и пришълка, вече си отивам от този свят и поемам пътя на отците си. Моля те, царю, прати ми епископ Иоан, за да ме приготви за вечния път, защото

наближи денят на кончината ми.

Писмото било пратено по самата царица София. Когато го прочели, цар Мириан, придворните му и целият свещен клир начело с епископа побързали да се отправят при умиращата и я намерили още жива. Многобройни тълпи народ окръжили смъртното ложе на светицата и го обливали със сълзи. Много болни получавали изцеление, когато се докосвали до него. А света Нина, по усърдната молба на плачещите около ложето ученички, им разказала за произхода и живота си. Саломия Уджармска записала разказа, който накратко е изложен тук. Светата казала:

- Нека бъде описан моят беден и леностен живот, за да стане известен и на децата ви, както и вашата вяра и любовта, с която ме обикнахте. Нека дори далечните ви потомци знаят за Божиите знамения, които се удостоихте да видите с очите си и на които станяхте свидетели.

После подала наставления за вечния живот, благоговейно се причастила от ръцете на епископа със спасителните тайни на тялото и Кръвта Христови, завещала тялото да бъде погребано в същата бедна шатра, в която живеела, за да не осиротее новооснованата Катехинска църква, и с мир предала духа си в ръцете на Господа.

Царят, епископът и целият народ били дълбоко опечалени от смъртта на великата подвижница на вярата и благочестието. Те искали да пренесат скъпите останки в мцхетската съборна църква, и да ги погребат край живоносния стълб, но въпреки усилията си по никакъв начин не могли да поместят гроба на светата от мястото на вечния покой, което тя сама избрала. Тялото на Христовата благовестница погребали на мястото на бедната шатра в селището Бодби. На гроба цар Мириан скоро започнал строежа на храм в името на роднината на света Нина, свети великомъченик Георги, който бил завършен и

осветен от сина му цар Бакур. Храмът бил обновяван многократно, но никога не бил разрушаван, той оцелял и до днес. При него била учредена Бодбийската митрополия, най-старата в цяла Кахетия, от която евангелската проповед започнала да се разпространява далеч в планините на източен Кавказ.

Всеблагият Бог прославил с нетление тялото на света Нина, по нейна заповед положено в земята - и след нея в Грузия нямало обичай да се отварят мощите на светиите. При гроба непрекъснато ставали много знамения и чудеса. Тези благодатни знамения, светият ангелски живот и апостолските трудове на света Нина, които предприела и завършила със слава, подтикнали младата Иверийска църква с благословията на Антиохийската църква да признае света Нина за равноапостолна просветителка на Иверия, да я причисли към лика на светиите и да постанови в нейна чест празник на 14 януари, в деня на блажената кончина. И макар да не е известно през коя година е бил установен празникът, очевидно е, че това станало скоро след смъртта на светицата, защото много скоро църкви започнали да бъдат наричани на името на света равноапостолна Нина. И досега се е запазила малката каменна църква около Мцхета в чест на света Нина, построена от цар Вахтанг Гург-Аслан на планината, на която светицата унищожила с молитвата си идола Армаз.

Няма да е излишно да споменем и следното. На Кавказ, в пределите на днешна Грузия, Осетия и Дагестан, и особено на западния бряг на Каспийско море, е имало християни и преди света Нина, макар и не много. За пръв път по тези места благовестял за Спасителя първозваният апостол Андрей, с чието благовестническо слово според преданието били огласени и Киевските възвишения. Древно предание, записано в грузинските летописи, подобно на сказанието в Минея (на 13.12 - 30 ноември по православния календар) разказва, че

апостол Андрей проповядвал за Христа в Кларжет, който се намира на югозапад от Ахалцихе, в Ацхвер (Ацхури), близо до входа в Боржомското дефиле, в Цхум (сега Сухуми), в Абхазия, Мингрелия и северна Осетия. В Ацхури апостолът основал църква и оставил там чудотворния образ на Божиата Майка, който бил особено почитан не само от християните, но и от неверните планинци. Той съществува и досега в Гаенатския манастир, който се намира недалеч от град Кутаиси и се нарича Ацхурски. Спътникът на апостол Андрей, Симон Кананит проповядвал светото Евангелие на дивите суани (сванети), които го убили с камъни. Според местното предание гробът му се намира в древния град Никопсия или Анакопия.

Що се отнася до хитона на Господа, който света Нина дошла да търси в Иверия, грузинските летописи говорят за него малко. От техните свидетелства се вижда, че светата несъмнено намерила мястото, където бил скрит той, тоест гроба, в който заедно с умрялата девица Сидония бил положен и честният господен хитон. Макар кедърът, израснал на този гроб, да бил отсечен по нейна заповед, дънерът му бил оставен непокътнат, както смятат някои - по заповед на онзи светоносен мъж, който се явил на Нина и казал на ухото три тайнствени думи, защото оттогава тя вече не възнамерявала да отвори гроба на Сидония и не търсела на друго място скъпия за нея хитон на Господа.

Веднъж тя утешавала цар Мириан в скръбта му за това, че пратениците оставили частицата от животворящия Кръст Господен и гвоздея, дарувани от цар Константин, в първите църкви в Манглис и Ерушети. Светицата казала:

- Не скърби, царю! Така е било нужно, за да бъдат пределите на царството ти под Божествена защита на силата на Христовия кръст и вярата Христова да се разпространи. А за тебе и твоя столичен град е достатъчна и тази благодат, че тук

пребивава пречестният Господен хитон.

Доказателство, че той се намирал под корените на кедръра, докато светицата била жива и след смъртта, било изтичането на целебно и благовонно миро от стъблото и корена му.

Тропарь равноапостольной Нине, просветительнице Грузии

глас 4

Слѡва Бѡжія служітельнице,/ во апѡстольстей проповеди
первозвѣнному Андрѣю/ и прочим апѡстолом подражавшая,/
просветітельнице Иверіи и Дѹха Святаго цевнице,/ святая
равноапѡстольная Нїно,/ моли Христа Бѡга // спастіся душам
нашим.

*(Служителка на Божието слово, подражавала в
апостолската проповед на първозвания Андрей и на другите
апостоли, просветителка на Иверия и трѣба на Светия Дух,
света равноапостолна Нино, моли Христа Бога да се спасят
нашите души.)*

Кондак равноапостольной Нине, просветительнице Грузии

глас 2

Приидіте днесъ всѣ,/ воспойм избранную от Христа/
равноапѡстольную проповѣдницу Бѡжія слѡва,/ мѹдрую
благовѣстницу,/ люді Карталїнии привѣдшу на путь животѧ и
їстины,/ Богомѧтере ученицу,/ усѣрдную заступницу и
неусыпающую хранительницу нашу, // Нїну прехвальную.

Величание равноапостольной Нине, просветительнице Грузии

Величаѣм тя,/ святая равноапѡстольная Нїно,/ всю страну

Иверскую свѣтом Евѧнгеліа просветѣвшую // и ко Христу́
привѣдшую.

Молитва равноапостольной Нине, просветительнице Грузии

О, всехвѧльная и предѣвная равноапѡстольная Нїно,
воистїну великое украшенїе Цѣркве Правослѧвныя и
изрядная похвалѡ народу Иверїйскому, просветѣвшая всю
страну́ Грузїнскую Божѣственным учѣнием, и пѡдвиги
апѡстольства победѣвшая врага́ нашего спасенїа, трудѡм и
молитвами насадѣвшая zde вертоград Христѡв и возвращая
его в плод мног! Празднующе святую пѧмѧть твою́, притекаѣм
к честному́ лику твоѣму и благоговѣйно лобызаѣм всехвѧльный
дар тебѣ от Бѡжїя Мѧтере, чудотворный Крест, егѡже ты
обвила еси́ драгими власы́ твоими, и уми́льно прѡсим, я́ко
прїсную предстѧтельницу нашу: оградї нас от всяких зол и
скорбѣй, вразумї враговъ Святѣя Цѣрквы Христѡвы и
протївников благочестїа, охраняй твоѣ стадо, упасѣнное
тобою́, и моли́ Всеблагѡго Бѡга, Спасителя́ нашего, Емуже ты
ны́не предстоиши, да дарует правослѧвному народу́ нашему
мир, долгодѣнствие и во всяком дѡбрем начинанїи
поспешѣние, и да приведетъ Господь нас в Небѣсное Своѣ
Цѧрствие, иде́же вси святїи славословятъ Всесвятѡе Егѡ імя
ны́не и прїсно и во вѣки вековъ. Амїнь.

ЧЕТИ-МИНЕНТЕ

{{_LINK1_}}